KWARTALNIK MŁODZIEŻOWY
W dorosłość zgodnie z PRAWEM
2/4 2024

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

sursum corda STOWARZYSZENIE w górę serca

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OBYWATELSKA

Termin odpowiedzialność nie budzi zbyt dużych problemów definicyjnych. Najogólniej można powiedzieć, że jest to taka postawa, która charakteryzuje się braniem na siebie konsekwencji dokonanych uprzednio wyborów, a także wywiązywanie się ze swoich obowiązków, dotrzymywanie słowa.

JAKIE SĄ PRAWA I OBOWIĄZKI PAŃSTWA I OBYWATELA WZGLĘDEM SIEBIE?

Człowiek odpowiedzialny podejmuje decyzje kierując się najlepszym interesem, co oznacza, że jego działania nakierowane będą na kreowanie dobra. Bycie odpowiedzialnym dotyczy wielu aspektów życia. W pierwszej kolejności odpowiedzialnym można być za siebie samego. Ponadto za swoje myśli, wybory i czyny, za innych nad którymi sprawujemy opiekę, za osoby z którymi jesteśmy związani, za własne lub powierzone naszej opiece mienie, za wspólne dobro czy też w końcu za środowisko. Odpowiedzialnym można być również wobec kogoś. Odpowiedzialność daje nam poczucie decyzyjności, wyboru, kontroli nad własnym życiem. Dzięki niej nabywamy świadomość konsekwencji, co do podejmowanych przez nas decyzji, z którymi należy się liczyć. Odpowiedzialność to pojęcie szerokie, które występuje także i w prawie. Możemy mówić o odpowiedzialności cywilnej, karnej czy dyscyplinarnej. Zagadnienie odpowiedzialności rozpatrywane jest na gruncie wielu nauk. Przypisywane jest mu duże znaczenie (stawiając “odpowiedzialność” w centrum zainteresowania wielu dziedzin naukowych), ale też niebagatelna jest jej rola w życiu jednostkowym i społecznym. Wielość znaczeń potwierdza natomiast złożoność tematu. Tą ostatnią tj. odpowiedzialnością w życiu społecznym uczynimy przedmiotem dalszych rozważań.

PODSTAWOWE KWESTIE ZWIĄZANE Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ OBYWATELSKĄ ORAZ UREGULOWANIE PRAWNE

Odpowiedzialność obywatelska nierozerwalnie kojarzy się z grupą określonych uprawnień, a zarazem obowiązków względem państwa. Przymiotnik “obywatelska” rodzi skojarzenia z obywatelstwem, a to ostatnie jest relacją łączącą człowieka z jakimś krajem, w wyniku którego zarówno państwo, jak i jednostka mają względem siebie określone prawa i obowiązki. Zgodnie z Konstytucją RP z 1997 r. i jej art. 34 ust. 1 polskie obywatelstwo nabywa się na podstawie *ius sanguinis* tj. prawa krwi. Oznacza to, że dziecko uzyska obywatelstwo polskie, jeśli chociażby jedno z rodziców było obywatelstwa polskiego. Co do innego nabycia obywatelstwa, Konstytucja odsyła do ustaw, które w sposób bardziej szczegółowy regulują pozostałe przypadki. W tym kontekście najbardziej doniosłe znaczenie ma ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 roku o obywatelstwie polskim (Dz.U. z 2012r. poz. 161), która zarazem reguluje, zarówno nabycie obywatelstwa, jak i zagadnienia związane z jego utratą.

Art. 34 ust. 2 natomiast informuje nas, że obywatelstwa polskiego nie można odebrać. To obywatel może się go zrzec. Obywatel polski traci obywatelstwo polskie na swój wniosek po uzyskaniu zgody Prezydenta RP na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego.

Posiadanie obywatelstwa danego państwa, jak już zostało wspomniane, rodzi określone prawa i obowiązki po stronie zarówno państwa jak i jednostki.
Prawa i obowiązki obywatela zostały uregulowane w akcie o najwyższej mocy prawnej, spośród wszystkich, jakie znajdują się w Polskim systemie prawa. To Konstytucja wskazuje jakie są prawa i obowiązki obywatela.

Co do obowiązków, zostały one wskazane w art. 82-86 Konstytucji. Wyliczenie to ma na celu wskazanie jedynie obowiązków najważniejszych. Ponadto Konstytucji nie przysługuje w tym kontekście walor bezpośredniej stosowalności. Nałożenie konkretnego obowiązku na jednostkę może nastąpić tylko na podstawie ustawy. Pierwszy z nich to obowiązek wierności obywateli RP i troska o dobro wspólne. Drugi, uregulowany w art. 83 Konstytucji, to obowiązek przestrzegania prawa RP, który ciąży na każdym, pozostającym w obszarze obowiązywania tego prawa. Trzeci obowiązek (art. 84 Konstytucji RP) to ponoszenie ciężarów i świadczeń publicznych. W tym kontekście najpowszechniejszym ciężarem są podatki, które realizują funkcję fiskalną państwa. Dzięki nim środki prywatne stają się środkami publicznymi, za pomocą których państwo może zaspokajać potrzeby publiczne oraz dokonać ich redystrybucji między obywatelami a związkami publicznoprawnymi. Obowiązek ten odnosi się do wszystkich, nie tylko obywateli.

Czwarty obowiązek (art. 85 Konstytucji RP) to obowiązek obrony RP i obowiązek służby wojskowej. Szczegółowe kwestie z tym związane uregulowane zostały w Ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U.2024.0.248). Dopuszczalne jest odbywanie służby zastępczej w przypadkach motywowanych względami religii lub sumienia. Art. 86 Konstytucji reguluje obowiązek dbałości o stan środowiska, z czym łączy się ustanowienie procedur odpowiedzialności za spowodowanie szkody w tym stanie. Ostatni już obowiązek można wyinterpretować z art. 70 ust.1 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem każdy ma prawo do nauki, natomiast nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Za nieprzestrzeganie wskazanych obowiązków grożą kary, których przykład zostanie przytoczony w dalszej części.

Krótko należy omówić prawa przysługujące obywatelom. Z punktu widzenia odpowiedzialności obywatelskiej ich omówienie wydaje się istotne dlatego, że każdy obywatel powinien mieć przynajmniej minimalne poczucie odpowiedzialności za to, co się dzieje w jego kraju oraz znać sposoby, dzięki którym może wpływać na wydarzenia w jego Ojczyźnie. Takie środki wpływu każdemu przysługują z mocy prawa. Są one następujące:

- **art. 60 Konstytucji** - prawo równego dostępu do służby publicznej,
- **art. 61 Konstytucji** - prawo do informacji o działalności organów władzy publicznej,
- **art. 62 Konstytucji** - prawo uczestnictwa w referendum i wyborach,
- **art. 68 ust.2 Konstytucji** - równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych,
- **art. 70 ust. 3 Konstytucji** - rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne,
- **art. 70 ust.4 Konstytucji** - powszechny i równy dostęp do wykształcenia,
- **art. 52 ust.4 Konstytucji** - obywatela polskiego nie można wydalić z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju.

Najbardziej doniosły, z punktu widzenia poczucia odpowiedzialności obywatelskiej za wydarzenia w kraju, wydaje się być udział w wyborach i referendach.

Dzięki nim wyrażane są polityczne preferencje elektoratu oraz wypełniana jest funkcja legitymizacyjna, która oznacza, że system przeprowadzania wyborów nie budzi wątpliwości, a wynik wyborów rzeczywiście odpowiada politycznej woli wyborców. Referendum zaś pozwala obywatelom wypowiedzieć się na tematy dotyczące spraw całego państwa lub jego określonej części. Istotne jest zatem, pogłębianie świadomości obywateli, co do zakresu ich praw i obowiązków.

CASUS WRAZ Z OMÓWIENIEM

Wiedząc już jakie prawa i obowiązki przysługują obywatelom, należy przyjrzeć się dokładniej odpowiedzialności, ale tym razem w znaczeniu prawnym, a nie związanej z wewnętrzną postawą każdego człowieka, umotywowanej jego cechami charakteru, świadomością czy też postawą do otaczającego świata. W tym miejscu, wskazane więc zostaną sankcje prawne, za niewypełnianie konstytucyjnie określonych obowiązków narzuconych na obywatela. Ujemne konsekwencje zachowania polegającego na nieuczynieniu zadość obowiązkowi zostaną omówione na podstawie elementarnego przykładu.

Casus:

Tomek w styczniu 2024 r. ukończył 19 lat. Jak powszechnie wiadomo - wezwania do stawienia się na kwalifikację wojskową rozsyłane są na początku roku. W bieżącym roku są one rozsyłane od 1 lutego. Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny wskazuje 3 kategorie osób, które mają obowiązek stawienia się na wezwanie przed komisją wojskową. Wśród nich są mężczyźni, którzy w danym roku kończą 19 lat. 15 lutego 2024 r. takowe wezwanie otrzymał również Tomek. Chłopak jest duszą artystyczną. W wolnych chwilach maluje oraz uczy się grać na różnych instrumentach muzycznych. Do tej pory nigdy nie interesował się żadnymi służbami mundurowymi, a sama kwalifikacja wzbudza w nim lęk. Chłopak boi się, że w przyszłości będzie wiązało się to z powołaniem do czynnej służby wojskowej, dlatego za wszelką cenę próbuje uniknąć stawiennictwa przed komisją lekarską.

Co grozi Tomkowi za niestawiennictwo na wezwanie do kwalifikacji wojskowej?

Odpowiedź na to pytanie znajdziemy w przepisach prawa.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny.
Art. 59 Obowiązek stawienia się do kwalifikacji wojskowej

1. *Do kwalifikacji wojskowej są obowiązani stawić się, w określonym terminie i miejscu, mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 19 lat życia.*
8. *W przypadku niestawienia się do kwalifikacji wojskowej bez uzasadnionej przyczyny właściwy wójt (burmistrz, prezydent miasta) z urzędu albo na wniosek przewodniczącego powiatowej komisji lekarskiej lub szefa wojskowego centrum rekrutacji nakłada na osobę podlegającą kwalifikacji wojskowej grzywnę w celu przymuszenia albo zarządza przymusowe doprowadzenie przez Policję do kwalifikacji wojskowej w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.*

W omawianym stanie faktycznym Tomek będzie musiał liczyć się z nałożeniem na niego grzywny przez właściwego urzędnika - wójt, burmistrz czy prezydent - z urzędu lub na wniosek przewodniczącego powiatowej komisji lekarskiej lub szefa wojskowego centrum rekrutacji. Grzywna to tylko jedna z możliwości. Nieobecnego na komisji wojskowej może także doprowadzić na miejsce policja. Karą może zostać obłożony także ten, kto na kwalifikacji wojskowej nie przedstawił odpowiednich dokumentów, jak chociażby dowód osobisty. To również jest wykroczenie, za które grozić może nie tylko grzywna, ale i ograniczenie wolności. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż dopiero otrzymane wezwanie nakłada obowiązek stawienia się na kwalifikacji wojskowej. Jeśli wezwanie nie zostanie nam doręczone lub nie odbierzemy go, obowiązek zgodnie z prawem nie zaistnieje.

ZAKOŃCZENIE

Odpowiedzialność obywatelska to temat bardzo szeroki - powyżej opracowano najważniejsze prawa i obowiązki obywatela, jakie wynikają głównie z Konstytucji.

Odpowiedzialność daje potencjał do kształtowania społeczeństwa opartego na świadomości, współpracy i dążeniu do ulepszania otaczającej nas rzeczywistości. Zbiorowa troska o dobro wspólne oraz wypełnianie swoich obowiązków stanowią fundament trwałego rozwoju społecznego. Pełniąc swoją rolę jako obywatele, mamy nie tylko przywileje, ale również obowiązki, które musimy wykonywać.

Aktywne uczestnictwo w życiu społecznym jest nieodzownym elementem odpowiedzialnego obywatelstwa. To, co dzieje się wokół nas, nie powinno być nam obojętne. W ten sposób kształtujemy nie tylko swoje otoczenie, lecz także budujemy fundamenty dla zbiorowego dobra przyszłych pokoleń.

System Nieodpłatnej Pomocy

Odwiedź naszą stronę!

Potrzebujesz wsparcia?

Prawnika • Doradcy • Mediatora

Jesteś w trudnej sytuacji życiowej?

Skorzystaj z naszego systemu!

Nieodpłatna Pomoc Prawna

Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie

Nieodpłatna Mediacja

/NieodplatnaPomoc

formularz do zapisów: **zapisy-np.ms.gov.pl**

Zakres Nieodpłatnej Pomocy

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA

- informacja o stanie prawnym lub obowiązkach i uprawnieniach
- wskazanie sposobów rozwiązania problemu prawnego
- sporządzenie projektu pisma (z wyłączeniem spraw w toczących się już postępowaniach), w tym o zwolnienie z kosztów sądowych lub o ustanowienie pełnomocnika
- poinformowanie o kosztach i ryzyku finansowym skierowania sprawy do sądu
- nieodpłatna mediacja
- informacja o możliwościach innej, darmowej pomocy

NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

- rozpoznanie problemu i udzielenie porady dostosowanej do indywidualnej sytuacji, zwłaszcza w sprawach zadłużenia, mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego
- poinformowanie o przysługujących uprawnieniach lub ciążących obowiązkach
- wsparcie w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, np. poprzez sporządzenie planu wyjścia z trudnej sytuacji oraz udzielenie pomocy w jego realizacji
- skierowanie do odpowiednich instytucji lub placówek nieodpłatnej pomocy
- nieodpłatna mediacja

NIEODPŁATNA MEDIACJA

- poinformowanie o możliwościach i korzyściach polubownych metod rozwiązywania sporów
- przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
- przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie mediacji w sprawie karnej
- przeprowadzenie mediacji
- udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

MEDIACJA jest dobrowolna, nieformalna i poufna, a mediator jest osobą bezstronną.

Ponad połowa punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Polsce jest prowadzona przez organizacje pozarządowe, jako zadanie publiczne powierzane przez starostów lub prezydentów, w efekcie corocznego, otwartego konkursu ofert.

SURSUM CORDA oznacza „w górę serca!”.
W tym zawołaniu zawiera się cała nasza misja – **pomagać w trudnej sytuacji** i dawać nadzieję na to, że może być lepiej. Dla tych, którzy chcą się angażować i wspierać projekty dobroczynne - tworzymy warunki do skutecznego działania, w klimacie zaufania i czytelnych zasad.

Jedną z form naszej aktywności jest prowadzenie od 2016r. sieci punktów **nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego i mediacji** oraz urozmaicona edukacja prawna.

Stowarzyszenie Sursum Corda powstało w 2000 roku z inicjatywy grupy przyjaciół i profesjonalistów, którzy wcześniej – przez 6 lat – angażowali się społecznie jako wolontariusze. Jako organizacja pozarządowa jesteśmy apolityczni działamy na zasadzie „non profit”, czyli nie dla zysku.

Posiadamy status organizacji pożytku publicznego, co oznacza, że możesz przekazać nam 1,5% podatku, który codziennie inwestujemy w mądre pomaganie.

Będzie nam miło, jeśli dołączysz do naszej załogi!

sursum corda STOWARZYSZENIE w górę serca

wolontariat

chce pomagac .org

wypożyczalnia SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO I MEDYCZNEGO

NIEODPŁATNA pomoc prawna poradnictwo obywatelskie

OŚRODEK POMOCY postpenitencjarnej

wypoczynek na plus

szkolenia

POMOC ukrainie

1,5% pomoc ma moc!

KRS 00000 20382

KRS na SMS

Wyślij SMS o treści KRS na nr **4628**, odeślemi Ci za darmo nasz nr KRS!

Rozlicz swój PIT za darmo!

www.sc.org.pl